

SOUROZH
A Journal of Orthodox Life and Thought

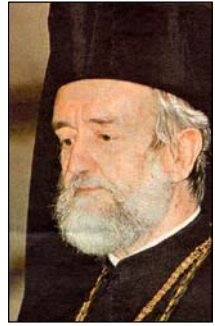
No. 21 August 1985 £1.50

1985

Ἡ Διατύπωσις τῆς
οἰκουμενιστικῆς
«Βαπτισματικῆς Θεολογίας»

Professor John Zizioulas

ORTHODOX ECCLESIOLOGY AND THE ECUMENICAL MOVEMENT

Κείμενον Γ´

Ἡ Βαπτισματικὴ Θεολογία*

τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου
Ναυπάκτου καὶ Ἁγίου Βλασίου
κ. Ἱεροθέου

«Ἡ Ἐκκλησία μπορεῖ νὰ ἀποδεχθῆ κάποιον αἰρετικὸ μὲ τὴν ἀρχὴ τῆς οἰκονομίας, χωρὶς αὐτὸ νὰ σημαίνει, ὅτι ἀναγνωρίζει ὡς Ἐκκλησία τὴν Κοινότητα ποὺ τὸν εἶχε προηγουμένως βαπτίσει».

«Δὲν ἐδράζεται ἡ Ἐκκλησία πάνω στὸ Μυστήριον τοῦ Βαπτίσματος, ἀλλὰ τὸ Βάπτισμα τοῦ ὕδατος, συνδεδεμένο μὲ τὸ Βάπτισμα τοῦ Πνεύματος, ἐνεργοῦνται μέσα στὴν Ἐκκλησία καὶ καθιστοῦν τὸν ἄνθρωπο μέλος τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ».

ΕΓΙΝΑΝ στὸ παρελθὸν καὶ γίνονται στὴν ἐποχὴ μας πολλὲς συζητήσεις γιὰ τὸ Βάπτισμα τῶν αἰρετικῶν, δηλαδὴ ἐὰν οἱ αἰρετικοὶ ποὺ ἔχουν ἀποκλίνει ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξον Πίστην καὶ θέλουν νὰ ἐπιστρέφουν σὲ Αὐτήν, θὰ βαπτίζονται ἐκ νέου ἢ θὰ χρίονται ἀπλῶς, ἀφοῦ δώσουν Λίβελλο. Ὑπάρχουν ἀποφάσεις Τοπικῶν καὶ Οἰκουμενικῶν Συνόδων γιὰ τὸ θέμα αὐτό.

Ὅμως στὸ κείμενον ποὺ ἀκολουθεῖ, θὰ ἤθελα νὰ ἀναφερθῶ σὲ ἓνα παράδειγμα ποὺ εἶναι συμφωνία μεταξὺ τῆς «Διαρκοῦς Συνελεύσεως Κανονικῶν Ἐπισκόπων Ἀμερικῆς (SCOBA)» καὶ τῆς «Συνελεύσεως Καθολικῶν Ἐπισκόπων Ἀμερικῆς (CCBA)», τὴν 3η Ἰουνίου 1999.

Τὴν μετάφραση τοῦ πρωτοτύπου κειμένου στὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα

ἔκανε ὁ Πρωτοπρεσβύτερος π. Γεώργιος Δράγας, Καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Τιμίου Σταυροῦ Βοστώνης, ὁ ὁποῖος ἔκανε συγχρόνως καὶ μιὰ συνοπτικὴ περιγραφή καὶ κριτικὴ τοῦ συμφωνηθέντος κειμένου μεταξὺ Ὁρθοδόξων καὶ Παπικῶν στὴν Ἀμερικὴ.

Ἡ βάση τοῦ κειμένου αὐτῆ εἶναι ἡ συμφωνία στὸ Μπαλαμάντ [Balamand] τὸ 1993: «Οὐνιτισμός, Μέθοδος Ἐνώσεως τοῦ Παρελθόντος καὶ ἡ Παροῦσα ἀναζήτησις τῆς πλήρους κοινωνίας», τὴν ὁποία φαίνεται ἐπιθυμεῖ νὰ στηρίξῃ.

Τὸ κείμενο ποὺ σχολιάζουμε, δηλαδὴ τὸ κείμενο ποὺ ὑπογράφηκε στὴν Ἀμερικὴ μεταξὺ Ὁρθοδόξων καὶ Παπικῶν, μὲ τίτλο «*Βάπτισμα καὶ μυστηριακὴ κοινωνία*», στηρίζεται σὲ μερικὰ σημεῖα, ὅπως τὸ ἔχω ἐντοπίσει, τὰ ὁποῖα εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὰ καὶ δείχνουν ὅλο τὸ περιεχόμενο τῆς συγχρόνου *Οἰκουμενιστικῆς Κινήσεως*.

* * *

• **Τὸ πρῶτον** σημεῖο εἶναι, ὅτι «*τὸ βάπτισμα ἐδράζεται ἐπὶ τῆς πίστεως τοῦ ἰδίου τοῦ Χριστοῦ, τῆς πίστεως τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τῆς πίστεως τοῦ πιστοῦ, ἐκ τῶν ὁποίων ἀπορρέει ἡ ὄντοπότητά του*» (13).

Ἐκ πρώτης ὄψεως, ἐδῶ κάνει ἐντύπωση ἡ ἀπουσία τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ, ἴσως γιὰ νὰ δικαιολογηθῆται κάθε διασταλτικὴ ἐρμηνεῖα τοῦ Βαπτίσματος. Ἡ πίστη, λοιπόν, εἶναι τὸ βασίμο σημεῖο καὶ στοιχεῖο τοῦ Βαπτίσματος.

• **Τὸ δεύτερο** σημεῖο εἶναι, ὅτι τὸ Βάπτισμα δὲν εἶναι μιὰ πράξη ποὺ ἀπαιτεῖται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, «*ἀλλὰ μᾶλλον τὸ θεμέλιον τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ βάπτισμα θεμελιώνει τὴν Ἐκκλησίαν*» (26).

Ἐδῶ παρουσιάζεται ἡ ἀλήθεια, ὅτι τὸ ἅγιο Βάπτισμα δὲν εἶναι τὸ «εἰσαγωγικὸ» Μυστήριον, διὰ τοῦ ὁποῖου εἰσαγόμαστε στὴν Ἐκκλησία, ἀλλὰ τὸ *θεμέλιο* τῆς Ἐκκλησίας.

• **Τρίτον** σημεῖον εἶναι, ὅτι «*τὸ βάπτισμα οὐδέποτε ἐγένετο κατανόησις ὡς ἰδιωτικὴ τελετουργία, ἀλλὰ μᾶλλον ὡς κοινοτικὸ γεγονός*» (13). Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι ἡ Βάπτισμα τῶν Κατηχουμένων ἀποτελοῦσε «*περίστασιν μετανοίας καὶ ἀνανεώσεως ὁλοκλήρου τῆς κοινότητος*» (13). Ὁ Βαπτισθεὶς «*ὑποχρεοῦται νὰ οἰκειοποιηθῆ τὴν κοινὴν πίστιν τῆς κοινότητος εἰς τὸ πρόσωπον καὶ τὰς ὑποσχέσεις τοῦ Σωτῆρος*» (14).

• **Τὸ τέταρτον** σημεῖο εἶναι συνέχεια καὶ συνέπεια τῶν προηγουμένων: ἀφοῦ τὸ Βάπτισμα ἐδράζεται στὴν πίστη στὸν Χριστό,

ἀφοῦ εἶναι ἡ βάση τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐπὶ πλέον ἀφοῦ εἶναι ἔργο τῆς Κοινότητος, αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἡ ἀναγνώριση τοῦ Βαπτίσματος συνεπάγεται καὶ τὴν ἀναγνώριση τῆς Ἐκκλησίας.

Στὸ συμφωνημένο κείμενο λέγεται: «*Ἀμφότερα τὰ μέλη τῆς Κοι- νῆς αὐτῆς Ἐπιτροπῆς, Ὁρθόδοξοι καὶ Ρωμαιοκαθολικοί, ἀναγνωρί- ζομεν εἰς τὰς παραδόσεις ἀλλήλων κοινὴν διδασκαλίαν καὶ κοινὴν πίστιν περὶ Βαπτίσματος, παρὰ τὰς διαφοροποιήσεις εἰς τὴν πράξιν, αἱ ὁποῖαι, ὡς πιστεύομεν, δὲν ἐπηρεάζουν τὴν οὐσίαν τοῦ μυστηρίου*» (17).

Κατὰ τὸ κείμενο, ὑπάρχει κοινὴ πίστις καὶ διδασκαλία περὶ τοῦ Βαπτίσματος στὶς δύο «Ἐκκλησίες», ἀλλὰ καὶ οἱ ὑπάρχουσες δια- φοροποιήσεις δὲν ἐπηρεάζουν τὴν οὐσία τοῦ Μυστηρίου. Τὰ δύο μέρη ἀναγνωρίζουν μιὰ ἐκκλησιαστικὴ ὄντοτητα «*εἰς ἀμφότερα ἐξ αὐτῶν, καὶ ἐὰν ἀκόμη θεωροῦν τὴν βίωσιν τῆς ὀντότητος τῆς Ἐκ- κλησίας ὑπὸ τοῦ ἐτέρου ὡς ἐλαττωματικὴν ἢ πλημμελεῖν*» (17).

◆ **Στὸ σημεῖο** αὐτὸ βρίσκεται ἡ «ἀσφαλὴς βάση τῆς συγχρόνου χρήσεως τῆς φράσεως “ἀδελφαὶ ἐκκλησίαι”». Ἡ Ὁρθόδοξη καὶ Λα- τινικὴ Ἐκκλησία εἶναι [δῆθεν] οἱ δύο ἀδελφές Ἐκκλησίες, γιατί ἔχουν τὴν ἴδια παράδοση, τὴν ἴδια πίστις καὶ τὸ ἴδιο Βάπτισμα, ἔστω καὶ ἐὰν ὑπάρχουν μερικὲς διαφορές.

Γι’ αὐτὸ καὶ στὸ κείμενο ἐπανειλημμένως ὑποστηρίζεται ἡ ἄποψη: «*Θεωροῦμεν τὴν ἀμοιβαίαν ταύτην ἀναγνώρισιν τῆς ἐκκλησιαστι- κῆς ὀντότητος τοῦ βαπτίσματος, παρὰ τὰς διαιρέσεις ἡμῶν, πλήρως σύμφωνον πρὸς τὴν ἀέναον διδασκαλίαν ἀμφοτέρων τῶν ἐκκλησι- ῶν*» (26).

Παρερμνεύοντας τὴν διδασκαλία τοῦ Μ. Βασιλείου, ἰσχυρίζον- ται ὅτι οἱ δύο «Ἐκκλησίες», παρὰ τὶς ὑφιστάμενες «ἀτέλειες», ἀπο- τελοῦν τὴν ἴδια ὀντότητα τῆς Ἐκκλησίας: «*Χάρις εἰς τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ, εἴμεθα ἀμφότεροι “ἐκ τῆς Ἐκκλησίας” κατὰ τὴν φράσιν τοῦ Ἁγίου Βασιλείου*» (26).

● **Τὸ πέμπτον** σημεῖο εἶναι, ὅτι κατηγορεῖται ὁ ἅγιος Νικόδη- μος ὁ Ἁγιορείτης, ὁ ὁποῖος ἐρμνεύοντας τὶς ἀπόψεις τοῦ [Ἁγίου] Κυπριανοῦ Καρχηδόνας, τοῦ Μ. Βασιλείου καὶ τῆς Β΄ [Ἁγίας] Οἰκου- μενικῆς Συνόδου, κάνει λόγο, ὅπως καὶ ὅλοι οἱ φιλοκαλικοὶ Πατέ- ρες τοῦ 18ου αἰῶνος, γιὰ τὴν ἀκρίβεια καὶ τὴν οἰκονομία, ὡς πρὸς τὸν τρόπο εἰσδοχῆς τῶν αἱρετικῶν στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία: οἱ Πατέρες ἄλλοτε δέχονται τοὺς αἱρετικοὺς μὲ τὴν ἀκρίβεια, δηλαδὴ μὲ τὸ Βάπτισμα, καὶ ἄλλοτε μὲ τὴν οἰκονομία, δηλαδὴ μὲ τὸ Χρί- σμα.

Ἄλλὰ καὶ ὅταν ἡ Ἐκκλησία δέχεται κάποιον μὲ *οἰκονομία*, αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἐκείνη τὴν ὥρα ποὺ τὸν ἀποδέχεται, ἐνεργεῖ τὸ μυστήριον τῆς σωτηρίας, ἀκριβῶς γιατί ἡ Ἐκκλησία ὑπέρκειται τῶν Κανόνων, καὶ ὄχι οἱ Κανόνες τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἡ πηγὴ τῶν Μυστηρίων καὶ τοῦ Βαπτίσματος καὶ ὄχι τὸ Βάπτισμα βάση τῆς Ἐκκλησίας.

♦ **Ἡ Ἐκκλησία** μπορεῖ νὰ ἀποδεχθῆ κάποιον αἵρετικὸ μὲ τὴν ἀρχὴ τῆς *οἰκονομίας*, χωρὶς αὐτὸ νὰ σημαίνει ὅτι ἀναγνωρίζει ὡς Ἐκκλησία τὴν Κοινότητα ποὺ τὸν εἶχε προηγουμένως βαπτίσει. Μέσα ἀπὸ τὴν προοπτικὴ αὐτὴ ἐρμηνεύεται ἡ σχετικὴ ἀπόφαση τῆς Β' [Ἀγίας] Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Βεβαίως, ἡ σύγχυση ἐπιτείνεται ἀπὸ τὸ ὅτι, μεταξὺ τῶν προτάσεων, ὑπάρχει καὶ μία πρόταση, ἡ ὁποία ἐρμηνεύεται μὲ πολλοὺς τρόπους· λέγεται [δηλαδὴ] στὸ κείμενο ὅτι πρέπει νὰ διευκρινισθῆ «ὅτι ἡ ἀμοιβαία ἀναγνώρισις τοῦ βαπτίσματος δὲν ἐξυπακούεται καὶ τὴν ἐπίλυσιν ὅλων τῶν ζητημάτων τὰ ὁποῖα τὰς διαιροῦν, οὔτε τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας μεταξὺ των, ἃν καὶ ὑποβηθεῖ εἰς τὴν ἀπομάκρυνσιν ἐνὸς βασικοῦ ἐμποδίου ἀπὸ τὴν ὁδὸν πρὸς τὴν ἀποκατάστασιν πλήρους κοινωνίας» (σελ. 28).

* * *

ΑΠΟ τὴν μικρὴ [αὐτὴ] ἀνάλυση φαίνεται πόση σύγχυση ἐπικρατεῖ στοὺς *οἰκουμενιστικοὺς κύκλους* γύρω ἀπὸ τὰ θέματα αὐτά, καθὼς ἐπίσης καὶ [τὸ] ὅτι ἡ ἀποδοχὴ τοῦ Βαπτίσματος τῶν αἵρετικῶν (Παπικῶν, Προτεσταντῶν, ποὺ ἀλλοίωσαν τὸ δόγμα τῆς Ἁγίας Τριάδος κλπ.), ἐρμηνεύεται ὡς ἀποδοχὴ τῆς ὑπάρξεως Ἐκκλησίας στοὺς αἵρετικούς· καὶ ἀκόμη χειρότερο, ὅτι καὶ οἱ «δύο Ἐκκλησίες» Ὁρθόδοξη καὶ Λατινικὴ ἔχουν ἐνότητα, παρὰ τὶς «μικρὲς» διαφορὰς ἢ προερχόμεστε ἀπὸ τὴν ἴδια Ἐκκλησία καὶ πρέπει νὰ ἀναζητήσουμε νὰ ἐπιστρέψουμε καὶ νὰ ἀποτελέσουμε τὴν *μόνη Ἐκκλησία*.

Εἶναι ἔκδηλη ἐδῶ ἡ [προτεσταντικῆς προελεύσεως] *Θεωρία τῶν Κλάδων*.

Ὅταν ὑπάρχη μὲν τέτοια σύγχυση, τότε εἶναι ἀνάγκη νὰ υἱοθετοῦμε τὴν ἄποψη τῆς *ἀκριβείας*, ποὺ διασώζει τὴν ἀλήθεια, ὅτι δηλαδὴ ὅσοι περιπίπτουν στὴν αἵρεση βρίσκονται ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας καὶ δὲν ἐνεργεῖ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα γιὰ τὴν θέωση.

♦ **Πάντως**, ἡ *Βαπτισματικὴ Θεολογία* δημιουργεῖ τεράστια προβλήματα στοὺς Ὁρθοδόξους. Τὸ κείμενο, τοῦ ὁποίου εἶδαμε μερικὰ σημεῖα, εἶναι διάτρητο ἀπὸ ἐκκλησιολογικῆς πλευρᾶς.

Ἡ πατερικὴ ὀρθόδοξη διδασκαλία, ὡς πρὸς τὸ θέμα αὐτὸ εἶναι ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι τὸ Θεανθρώπινο Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, μέσα στὴν Ὅποια διασώζεται ἡ ἀποκαλυπτικὴ ἀλήθεια -ὀρθόδοξη πίστη- καὶ τελεσιουργεῖται τὸ μυστήριον τῆς θεώσεως διὰ τῶν Μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας (Βάπτισμα-Χρίσμα-θεία Εὐχαριστία), μὲ τὶς ἀπαραίτητες προϋποθέσεις ποὺ εἶναι ἡ μέθεξις τῆς καθαρτικῆς, φωτιστικῆς καὶ θεοποιοῦ ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ.

♦ **Τὸ Βάπτισμα** εἶναι τὸ εἰσαγωγικὸ Μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας. Δὲν ἐδράζεται ἡ Ἐκκλησία πάνω στὸ Μυστήριον τοῦ Βαπτίσματος, ἀλλὰ τὸ Βάπτισμα τοῦ ὕδατος, συνδεδεμένο μὲ τὸ Βάπτισμα τοῦ Πνεύματος, ἐνεργοῦνται μέσα στὴν Ἐκκλησία καὶ καθιστοῦν τὸν ἄνθρωπο μέλος τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ.

Ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ ζωντανοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ, δὲν ὑπάρχουν μυστήρια, ὅπως ἐκτὸς τοῦ σώματος δὲν ὑπάρχουν αἰσθήσεις.

* * *

ΤΕΛΕΙΩΝΟΝΤΑΣ, θὰ ἤθελα νὰ παραθέσω τὸ συμπέρασμα τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου π. Γεωργίου Δράγα, ὕστερα ἀπὸ «μία συνοπτικὴ περιγραφή καὶ κριτική»:

«Αἱ προτάσεις αὗται δὲν δύνανται νὰ εὔρουν συμφῶνους πάντας τοὺς Ὀρθοδόξους, καὶ δὴ τοὺς ἑλληνοφῶνους (ἢ ἑλληνοφρόνους), καὶ συνεπῶς καθίστανται μᾶλλον διαιρετικαὶ ὡς πρὸς τὸν πραγματικὸν αὐτῶν χαρακτῆρα. Ὁ κύριος λόγος, ὅστις ὀδηγεῖ εἰς τοιοῦτον κριτικὸν συμπέρασμα, εἶναι ἡ ἀπουσία ἐκκλησιολογικοῦ ὑποβάθρου εἰς τὴν ὅλην περὶ μυστηρίων ταύτην ἔρευναν, ὡς καὶ ἡ μονομερῆς ἑρμηνεία, ἢ καὶ παρερμηνεία, τῶν δεδομένων τῆς Ὀρθοδόξου μυστηριακῆς πράξεως, καὶ μάλιστα τῆς μυστηριακῆς τοιαύτης ἔναντι τῶν ἑτεροδόξων κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχάς. Αἱ προτάσεις αὗται καὶ τὰ συμπεράσματα, ἀλλὰ καὶ τὸ ὅλον Συμφωνηθὲν Κείμενον, ἀντιπροσωπεύουν Δυτικὸν σκεπτικισμόν. Ἡ ἀποδοχὴ τῶν ὑπὸ Ὀρθοδόξων θεολόγων σημαίνει μᾶλλον σκόπιμον προδοσίαν τῶν ὀρθοδόξων θέσεων καὶ ὑποταγὴν εἰς τὰς δυτικὰς οἰκουμενιστικὰς προοπτικὰς, ὅπερ ἀπορριπτέον!».

